

FALLES, HAROS, HALHES I BRANDONS

Material pedagògic de les Festes del Foc dels Solsticis als Pirineus

BALLS I CANÇONS AL VOLTANT DEL FARO

Maleta fallaire

Materials pedagògics per a la valoració del patrimoni immaterial pirinenc

Activitat 6 BALLS I CANÇONS AL VOLTANT DEL FARO

ÀMBITS

NATURA i SOSTENIBILITAT

LINGÜÍSTIC

SOCIAL i CULTURAL

DANSA i MÚSICA

ÀREES

- EDUCACIÓ ARTÍSTICA: VISUAL I PLÀSTICA, MÚSICA I DANSA

ACTIVITAT

La festa de les falles va sempre acompanyada de certes tonades i balls, tots els quals representen un patrimoni que cal considerar tant pel seu significat com per la seva bellesa. Aquestes músiques i danses poden ser tractades amb els alumnes, que, a través seu, descobriran de forma senzilla una part fonamental del llegat tradicional i cultural pirinenc. En aquesta activitat es proposa aprendre dues danses de les falles d'Isil.

MATERIALS

- **MATERIAL NECESSARI**
  - Aparell de música amb entrada per a USB
  - Espai ample per ballar (pati o gimnàs)
- **MATERIAL DE LA MALETA DEL FALLAIRE**
  - Llapis de memòria amb les gravacions de les danses que s'han de ballar

OBJECTIUS I CONTINGUTS D'APRENTATGE

▪ COMPETÈNCIES

- Comprendre i valorar elements significatius del patrimoni artístic pròxim, de Catalunya i d'arreu.

▪ OBJECTIUS D'APRENTATGE

- Conèixer les arrels de les tradicions locals.
- Establir relacions i lligams entre els elements patrimonials artístics pròxims.
- Identificar, valorar i respectar elements bàsics i pròxims del patrimoni.
- Aprendre a ballar danses relacionades amb la festa del foc.

▪ CONTINGUTS D'APRENTATGE

- Les músiques de les falles
- Dansa tradicional
- Elements del patrimoni immaterial
- Instruments musicals tradicionals
- Les festes del foc dels Pirineus

QUÈ CAL SABER?

Les danses de les falles del Berguedà

Fia-Faia, rotllana al voltant del foc

La lletra i la música de la festa són obra de Neus Simon Perayre. Les va compondre especialment per a la Fia-Faia i es van estrenar el 24 desembre de 2002.

La música comença quan s'encenen les falles, a les quals acompanya durant tota la baixada i tota la pujada fins a la plaça de l'ajuntament. De la plaça de l'ajuntament a la plaça porxada es toquen les corredisses, una marxa més ràpida.

A la plaça porxada es fa la dansa, que es canta i es balla al voltant del foc (ball rodó). La balla tothom i s'hi poden afegir balladors en qualsevol moment. La dansa (AABBCC) són 6 frases de 8 compassos.

Instruccions per ballar-la:

Punts de dansa: galop, caminar, cop de peu a terra i picar de mans.

Posició inicial: rotllana al voltant del foc, amb les mans agafades cap avall i peus junts.

Moviment: en la primera frase (A, 8 compassos), ens desplaçem tot fent galop en sentit antihorari. En la segona frase (A, 8 compassos), canviem el sentit, o sigui, ens desplaçem tot fent galop en sentit horari i, al final, ens quedem quietes, en la posició inicial.

En la tercera frase (B, 8 compassos), caminem amb passos curts 8 punts endavant cap al centre de la rotllana, sempre amb les mans agafades, i després 8 punts enrere fins a la posició inicial.

En la quarta frase (B, 8 compassos), repetim el que hem fet en la tercera frase.

En la cinquena frase, el moviment és igual que en la primera, però amb l'afegit d'un cop de peu a terra cada vegada que es diu "foc".

La sisena frase és igual que la cinquena, però en sentit horari, i, al final de tot, quan es diu "pa-lla", en pronunciar "pa" ens quedem quietes, en posició inicial, i en pronunciar "lla" alçem els braços amb les mans agafades en senyal d'alegria.

Variante: en el moment del cop de peu, també podem picar de mans i després ens tornem a agafar. Procediment: aquestes sis frases es poden repetir.

Podeu visualitzar aquest vídeo <https://www.youtube.com/watch?v=uqOyRSZF3D8> o aquest altre <https://www.youtube.com/watch?v=yCwEm5ck4vs>. (ball íntegre del minut 11.40 al minut 13.14)

La crida

(exclamació que es fa al voltant del foc)

Fia-Faia, Fia-Faia, que nostre Senyor
ha nascut a la palla! (bis)

El ball

Fia-Faia, Fia-Faia, que nostre Senyor
ha nascut a la palla! (bis)

Fia-Faia, Fia-Faia, que nostre Senyor
ha nascut a la palla! (bis)

Ballem al voltant del foc, foc que ens il·lumina,
en la nit més llarga de l'any, en la nit més divina.

Foc crema foc, (bis) crema la Fia-Faia, foc crema foc, (bis)

Jesús ha nascut a la palla.

Foc crema foc, (bis) crema la Fia-Faia, foc crema foc, (bis)

Jesús ha nascut a la palla.

Les danses de les falles de Les

- **Era Hesta dera Shasclada** se celebra el segon cap de setmana del mes de maig. En aquesta festa, es baixa de la muntanya el futur *Haro* carregant-lo a mà i es passeja pel carrer central del poble fins a la plaça *deth Haro*. Un cop allí, comença la preparació: es pela, s'hi claven els tascons i s'hi dona la forma definitiva. En aquesta festa no hi ha música ni balls tradicionals. L'acte s'amenitza amb una xaranga de música popular.

- **Era crema deth Haro**. És la festa més coneguda i se celebra la vigília de Sant Joan, és a dir, el 23 de juny a la nit. Es tracta de cremar *eth Haro*, un tronc d'abet d'aproximadament 12 metres que ha estat *shasclat* prèviament i que està plantat al centre *dera plaça deth Haro* de Les gairebé tot l'any. Pel que fa a la música i la dansa, aquesta festa consta de 4 parts:

1. La primera és una processó que comença al centre del poble i que protagonitza la gent que forma part del grup de danses tradicionals Es Corbilhuèrs de Les. Els dansaires, que porten la vestimenta tradicional, fan el recorregut, acompanyats per un grup de tambors de la mateixa colla, fins a l'església, on es recullen Sant Joan i els pendons. Tot seguit, amb torxes enceses, entren a la plaça en processó.

2. La segona part té com a protagonistes els *halhaires*. Comença un cop s'ha encès l'arbre i les *halhes* giren per sobre dels caps. En el moment de l'encesa sempre es toca *Eth Tricotèr*, i tot seguit s'acompanyen les *halhes* amb una sèrie de valsos tradicionals. Es toquen *Non plores*, *Tonet*, *Ara mia oelhèra*, *Es esclòps*, *Perdigueta* o *Eth Pònt de Lyon*. La darrera cançó de les *halhes* és la primera del grup de balls tradicionals, i, quan s'entona, tothom s'aplega a la plaça. Aquesta cançó es un *rondeu* tradicional de nom *Te vòs marida, Roseta?*
3. La tercera part és la dels balls tradicionals. Els dansaires del grup Es Corbilhuèrs ballen els 4 balls tradicionals per excel·lència del poble: *Eth Cadrilh de Les*, *Eth Balh Plan de Canejan*, *Eth Tricotèr* i *Era Aubada*. Un cop l'*Haro* ha caigut, també ballen una dansa els mes petits, *Eth Jan Petit*. A continuació s'obre la plaça als assistents i es convida a participar tothom qui ho vulgui en el ball tradicional *Era Giga*. Aquesta part acaba amb la interpretació de l'himne nacional aranès, *Aqeres Montanhes*.
4. La darrera part consisteix en un concert de música folk, que va a càrrec del grup Sarabat d'Aran, i en què s'interpreten cançons tradicionals i de creació pròpia. Algunes d'aquestes cançons són al CD *Bramatopin*.

- ***Era Quilha deth Haro***. És la festa en què es planta manualment l'*Haro* que es cremarà l'any següent. Té lloc la tarda del 29 de juny, coincidint amb Sant Pere. Un cop l'*Haro* ja està *quilhat* al seu lloc, es toca un pas doble en honor de les persones que s'han casat aquell any, que han estat les encarregades de portar la corona, el ram i la creu per engalanar l'*Haro*. Joan Amades va recollir la lletra del que va ser el pas doble original, la qual, però, encara no disposa de música. Tot seguit actua el grup de danses tradicionals. No són sempre les mateixes, però no hi falten mai *Eth Jan Petit*, *Eth Balh Plan de Canejan* o *Eth Tricotèr*.

Les danses de les falles d'Isil

Recomanem que consulteu el blog de Miqui Giménez, on trobareu un interessant recull de recerca http://miquigimenez.blogspot.com.es/p/isil_24.html

La marxa dels fallaires

La primera de les danses és *La marxa dels fallaires*. Ballada en parelles, sols hi poden participar les persones que han baixat falla, i per fer-ho necessiten el bastó (normalment d'avellaner) que els ha servit per mantenir l'equilibri al llarg del descens i també per suportar i repartir millor el pes de la falla.

Els músics interpreten la partitura quatre vegades.

(en el recull del llapis de memòria s'interpreta set vegades i se'n canta la lletra)

Els fallaires se situen encarats per parelles, fent una renglera que avança en sentit antihorari al voltant de la falla major. Han de portar el bastó amb què han baixat la falla agafant-lo creuat davant del cos, amb la mà esquerra a dalt i la dreta a baix

Part A: Les parelles avancen fent galop lateral i, en els compassos 1 i 4 (temps forts de la melodia), fan una picada contra el bastó de la parella mentre fan el salt una mica més alt i també el gest d'aixecar els braços. En total, fan quatre picades.

Part B: Cada parella salta en sentit antihorari voltant al lloc, picant a cada compàs contra el bastó de la parella. En total, fan dotze picades.

El ball de bastons d'Isil

Quan es parla d'aquest ball s'acostuma a dir que és la melodia de *L'Hereu Riera*. Aquesta afirmació no és del tot certa: la melodia s'hi assembla, però és diferent.

La cançó de *L'Hereu Riera* també situa l'escenari en una festa voltada de foc, de fogueres, de cabanes que cremen i dimonis que tempten. És la festa de Sant Antoni, en el cicle nadalenc, en temps del solstici d'hivern. *L'Hereu Riera* es balla per sobre de dos bastons que es posen damunt d'un got de vi. Els bastons simbolitzen la creu en què va morir Jesús, i el got de vi se'l beu qui salta per damunt dels bastons sense fer-los caure mentre es canta la tornada de la cançó.

Es desconeix per què el ball de bastons d'Isil es balla per sobre de tres bastons. Podria tractar-se d'una coreografia proposada per Lluís Puig i Joan Figueres a partir dels treballs realitzats al Dansàneu.

Aquesta dansa sols la ballen els fallaires, que, fent grups de tres, dansen alhora.

Els bastons també són imprescindibles per fer aquesta segona dansa: es posen a terra, creuant-los, en grups de tres. Els fallaires ballen voltant-los i, després, saltant per sobre seu.

El Ball de bastons

El Ball dels bas - tons, qui l'en sap ba - llar?. L'he - reu d'en Ri -
e - ra l'en sap re - pi - car. Trala ra la ra la ra la la ra la
la. Tra la ra la ra la ra la la ra la la.

El ball pla d'Isil

Al diari *La Veu de Catalunya* del 1902 s'hi llegeix: "Dia 24. A les 11 ballades, sovintejant el tipich «ball Pla» que tan bé sap conservar nostre jovent, encara que alguns ignorants creguin que hauria de caure en desús, substituint-lo pel exòtic flamenquisme..."

Per fer la tercera de les danses, el ball pla, el bastó fa nosa: la majoria de bastons es llancen al foc. En aquesta dansa surten a ballar les noies del poble fent parella amb els fallaires. També es permet que s'hi incorpori qui ho desitgi. Al davant, però, hi van les pubilles.

El Ball Pla

El ball pla Ro - se - ta, Ro - se - ta, Ro - se - ta, el ball pla, Ro -
se - ta, Ro - se - ta com va. Tra la la ra la ra la. Tra la la ra la ra
la. Tra la ra la la, la la, la la.

La bolangera

La darrera de les danses cedeix el protagonisme a les noies del poble. Elles inicien la bolangera i permeten que s'hi afegeixin els fallaires i també les persones que fins aquell moment han estat espectadores.

Els músics interpreten la melodia fins que els balladors surten de la plaça. No se'n canta la lletra.

(en el recull del llapis de memòria s'interpreta set vegades i se'n canta la lletra)

Per iniciar la dansa, es fa una rotllana de noies (sols les noies del poble). Agafades de les mans, ballen dues tirades.

A la tercera tirada s'hi incorporen els nois, i a la quarta, els forasters espectadors.

A la part A es fa un punteig a lloc, que s'inicia posant el peu dret davant de l'esquerre. Així, en iniciar la corranda, les balladores se sostenen sobre el peu esquerre i avancen de costat amb el peu dret. Els braços es mantenen avall.

A la part B, corranda lateral amb moviment de la rotllana antihorari; el peu dret inicia l'avenç i l'esquerre es creua per fer el salt. Els braços s'aixequen doblegats.

A partir de la quarta tirada, el capdanser (que s'ha incorporat a la rotllana posant-se al costat de la pubilla) trenca la rotllana i s'agafa a la parella: es posen l'un davant de l'altre, amb els braços aixecats, fent un pont; la segona parella hi passa per sota i, en sortir-ne, fa un altre pont, i així successivament. Quan hi ha passat tothom, el capdanser i la pubilla passen de nou per sota de tots els ponts i surten de la plaça fent galop. La resta de balladors els segueixen. La sortida es fa en direcció a l'església, on els balladors es barregen entre el públic i s'acaben les danses.

En els darrers anys, a la rotllana s'hi ha afegit moltíssima gent, fins i tot nens i nenes menuts, cosa que dificulta el ball. Es fan molts ponts i els músics no poden tocar la melodia fins l'endemà. Així doncs, el capdanser, quan veu que ja s'han fet força ponts i que el ball s'allarga massa, trenca l'ordre i s'emporta els fallaires cap a fora. Aquest moviment no sempre reïx, però, en qualsevol cas, els músics, quan veuen que el capdanser surt de la plaça, deixen de tocar i s'acaba el ball.

Altres balls de falles

ACTIVITAT

▪ DINÀMIQUES PRÈVIES A L'ACTIVITAT

Recomanem que, uns dies abans de l'activitat, se cerqui informació sobre alguna cançó tradicional que cantaven els padrins. Es pot fer una posada en comú per esbrinar quantes en coneixem i si encara es canten actualment.

▪ DESENVOLUPAMENT DE L'ACTIVITAT

Fase de preparació

Cal disposar d'un aparell de reproducció de música.

Fase de realització

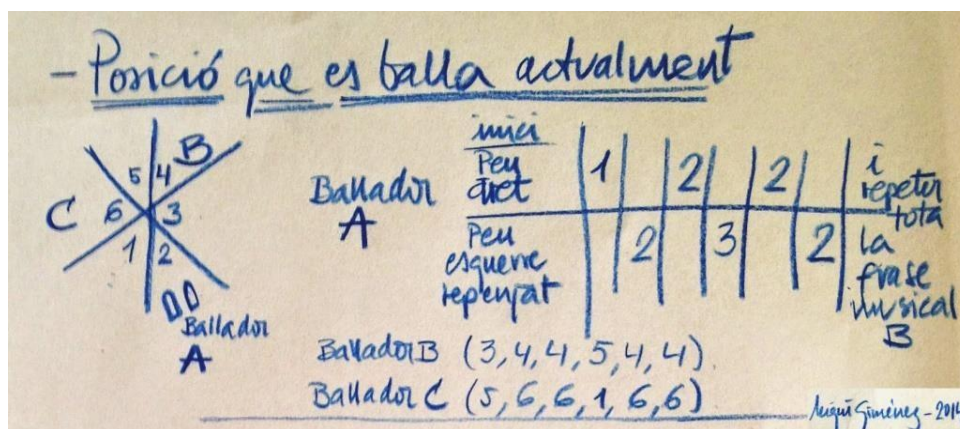
El ball de bastons d'Isil:

https://www.youtube.com/watch?time_continue=5&v=VgJI6gzVKIQ Els músics interpreten la melodia quatre vegades. No se'n canta la lletra.

(en el recull del llapis de memòria s'interpreta set vegades i se'n canta la lletra)

En la frase musical A (vuit compassos), els tres balladors avancen girant en sentit antihorari al voltant dels bastons. Si ho saben fer, fan punt de ball pla, però s'acostuma a fer pas de vals (fins i tot es fa marcant sols el primer pas i gronxant el cos). Això sí, es comença a avançar amb el peu dret. D'aquesta manera, quan toqui saltar, els fallaires se sostindran sobre el peu esquerre i podran creuar el peu dret per sobre el bastó.

En la frase musical B, cada fallaire se situa entre dos bastons, de manera que queda un espai buit entre fallaire i fallaire. En el temps fort del primer compàs, el peu esquerre fa de suport i el peu dret passa per damunt del bastó que queda a l'esquerra i trepitja a terra, de manera que el cos s'hi repenja. Seguidament, el peu esquerre trepitja a lloc, el peu dret torna trepitjant a lloc i és el peu esquerre el que es creua per damunt del bastó situat a la seva dreta i que trepitja a terra, de manera que el cos s'hi repenja. El dret trepitja a lloc i es reprèn tot el joc de passos (vegeu-ne l'esquema).

El ball pla:

https://www.youtube.com/watch?time_continue=16&v=UWyFvtvV5M4

Els músics interpreten la melodia 4 vegades a ritme ternari 3/4 i, a continuació, 4 vegades a ritme binari 2/4. No se'n canta la lletra. Els capdancers no han d'atrapar la parella que tanca la filera.

(en el recull del llapis de memòria s'interpreta set vegades i se'n canta la lletra)

Al començament, els balladors i balladores formen una filera de parelles que va fent un semicercle, si bé, depenent del nombre de balladors, pot arribar a fer una rotllana. Al davant s'hi posa la pubilla acompanyada del capdancer, seguits de les altres pubilles del poble amb la seva parella de ball. Els nois se situen a la part interior del semicercle/rotllana i les noies, a la part exterior.

El noi estira el braç dret endavant a l'altura de les espatlles i ofereix la mà a la noia, que estira el braç esquerre i repenja la mà a la del noi, agafant-la. El braç esquerre del noi pot quedar lliure i fer un moviment d'obrir i tancar o es pot mantenir a la cintura o a l'espatlla. La noia acostuma a dur un mocador, que fa volejar movent el braç endins i enfora.

Durant el ritme ternari:

A la part A s'avança cap endavant: el noi comença a avançar amb el peu dret i la noia, amb el peu esquerre, fent un moviment cap endins (per trobar l'altre) i cap enfora (per separar-se'n). Si ho saben fer, fan punt de ball pla, però s'acostuma a fer pas de vals (fins i tot es fa marcant sols el primer pas i girant lleument el cos). Hi ha balladors i balladores que saben fer el punt de ball pla, però el cansament, el calçat (botes de muntanya), els dos o tres quilos de fang acumulats a les botes i els pantalons i la mullena dins dels mitjons ho fan una mica difícil.

A la part B, deixant-se anar les mans, giren fent un quart de volta a cada compàs (4 compassos) i fan una volta sencera (els nois, en sentit horari, i les noies, en sentit antihorari). En el primer compàs queden encarats; en el segon, de costat, però en el sentit contrari a la direcció que seguien a la part A; en el tercer, d'esquena (la noia mirant al públic i el noi, a la foguera), i en el quart, tornen a quedar de costat i, ja en la direcció que han de seguir, reprenen la part A.

Durant el ritme binari: el capdanser inicia la corranda fent una renglera i, saltant de costat en sentit antihorari, procura portar el grup fins al lloc on hi ha més espai entre el públic i la foguera, on la corranda es cargola fins al final de les 4 tirades que fan els músics.

Síntesi

Després de l'activitat, es poden comentar diferents aspectes sobre la dansa.

És difícil? Com ha sortit?

AVALUACIÓ

Proposta d'avaluació del material curricular de la competència

<http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/competencies-basiques/primaria/prim-artistic.pdf>

A partir d'un element del patrimoni artístic, el foc, elaborar una carpeta en què es recullin elements del patrimoni artístic pròxim, de Catalunya i d'arreu.

En aquesta carpeta hi ha d'haver reflectit l'element del foc en diferents manifestacions culturals: festes, tradicions, imatges, danses, enregistraments sonors i/o audiovisuals i vestuari, entre d'altres. A Catalunya trobem diferents festes o manifestacions artístiques i culturals amb el foc com a element comú: els correfocs de les festes majors, les festes del solstici d'hivern o d'estiu, les falles, la Patum, el foc del ball del drac a l'estil ancestral, la festa de la Fia-Faia de Bagà, les revetlles de Sant Joan, els focs artificials, els balls de dimonis i diables, els balls amb el bestiar de cada poble o ciutat, les fogueres de Sant Antoni, les processons de Setmana Santa, la crema del carnestoltes...

A la resta de l'Estat també hi trobem manifestacions del patrimoni artístic i cultural, com els foguerons de Sant Antoni, a Mallorca; les falles de Sant Josep, a València; el Paso del Fuego i la Fiesta de las Mòndidas, a San Pedro Manrique (Sòria), i els focs artificials i les Luminarias de San Antón, a Alosno (Huelva), entre d'altres.

Pel que fa a altres cultures d'Europa i del món, trobem les festes del foc de Cuba i les festes de Sant Joan d'Europa i l'Amèrica Llatina.

Durant un període de temps determinat, tots els infants han de recopilar elements patrimonials a partir de l'activitat acadèmica, de la seva pròpia experiència o de la recerca. En aquesta carpeta han de recollir objectes, documents gràfics, fotogràfics, escrits i/o àudios per fer-ne una selecció, comparar-los i reflexionar al seu voltant. Perquè aquest recull es converteixi en una carpeta d'aprenentatge, cada alumne ha d'escollir quins són els materials que hi vol incloure. Han de ser els que més li han servit per aprendre, i hi ha de quedar recollit, també, el perquè de la seva tria.

Després, ha d'organitzar els materials escollits perquè tinguin sentit. Els ha de distribuir en diferents apartats, que poden respondre a les preguntes següents:

Quin significat té el foc en les diferents festes?

Quin paper té en cadascun dels actes?

Sota quina forma es manifesta en les diferents festes?

Quina és la història de les manifestacions festives del patrimoni cultural?

En aquesta carpeta d'aprenentatge també s'hi inclouen les produccions inicials pròpies, els esborranys, els croquis i les versions millorades amb les aportacions dels companys o del mestre.

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

Es pot fer un recull d'altres danses vinculades a la festa de les falles, els haros i els brandons. Per exemple, de Les:

- *Era Quilha deth Haro:*

<https://www.youtube.com/watch?v=gdm-sbJv-Bs>

<https://www.youtube.com/watch?v=FijAa8SwFAU>

- *Crèma deth Haro de Les:*

<https://www.youtube.com/watch?v=BUayMhHboJE>

ANNEX

Música per a la Fia-Faia: escrit de Neus Simon (juliol de 2011)

A la tardor de l'any 2001 em van proposar de compondre la música que havia d'acompanyar la Fia-Faia. Vaig dir que sí de seguida, ja que el treball de recerca tradicional m'apassiona.

Vaig intentar endinsar-me tant en la Fia-Faia com en les músiques tradicionals de casa nostra, amb la intenció de fer un treball tan acurat i respectuós amb la festa com fos possible, i, sobretot, amb els esquemes rítmics i musicals nostres, els més propers. Espero de tot cor haver-ho aconseguit.

El primer pas va ser recollir informació tant de la Fia-Faia, pròpiament, com d'altres aspectes relacionats.

Acompanyada del bon amic Xavier Pedrals, vam gaudir de les explicacions sobre el toc de campanes que ens va oferir la senyora Paller Ripoll, explicacions que em van portar a estudiar les campanes i les seves músiques, i a pensar en una música per a la Fia-Faia en què fossin presents els sons de les campanes i els seus harmònics.

Continuant amb la recerca, aquell Nadal vaig anar a la Fia-Faia acompanyada d'una gravadora per enregistrar-ne tots els sons, llavors encara sense música, per poder-los estudiar amb detall i, sobretot, per poder mantenir *l'ambient sonor* propi de la festa. Recordo els espetecs explosius en cremar l'herba; el prec purificador amb cantarella, a vegades en un to cridaner, gairebé enfadat — “Fia-Faia, Fia-Faia, nostre Senyor ha nascut a la palla” —; les exclamacions alegres de quitxalla i grans, i l'emoció que provoquen els sons greus de les campanes quan ho banyen tot amb el *toc* de festa major.

Vaig recollir totes les cançons tradicionals de Bagà, Sant Julià i contrades veïnes que vaig poder, i en vaig estudiar i analitzar les melodies, els ritmes, els girs melòdics i rítmics, els textos... Fins i tot vaig anar a conèixer els llocs protagonistes de les històries que s'expliquen a les cançons. I, amb aquest material, el sac s'anava omplint.

El segon pas va ser compondre la música. La música, l'art dels sentiments, és un mitjà de comunicació. Des dels rituals prehistòrics fins als nostres dies, la música ens acompanya en tota la nostra vida, tant d'una forma individual com col·lectiva. Hi ha sons que, quan els sentim, ens n'evoquen d'altres que tenim guardats a la memòria, però aquests sons són sensacions, emocions (com ara la sensació que ens pot provocar el so de les campanes). Aquests sons els reconeixem com a propis, de casa, de tota la vida. Formen part de la nostra història.

La música de la Fia-Faia està composta amb aquesta idea, la combinació d'alguns d'aquests girs melòdics i rítmics que ja tenim a les nostres cançons antigues, tradicionals, i que, per tant, són a la nostra memòria. La intenció és que la música de la nostra festa ens resulti *familiar, coneguda i antiga* com la mateixa festa. També està composta per altres sons creats expressament perquè casin amb la festa.

La Fia-Faia ha anat experimentant canvis a través de la història, gràcies als quals ara és viva. La seva música també ho ha de fer: ha de ser tradicional, però alhora ha d'evolucionar per continuar sent viva.

En la baixada de les faies, la primera melodia vol expressar la puresa, l'encesa en el crepuscle, la poesia dels focs en fila baixant la muntanya, la llum en la foscor de l'última nit més llarga de l'any.

En la segona melodia hi ha més moviment, més apropament: s'acosta. Els qui baixen són portadors del foc, que oferiran als qui s'esperen a baix. Hi ha una espera.

La tercera melodia està pensada per al joc del foc, per a les faies que salten. Hi ha una connexió amb totes les faies de la història.

En la pujada, la música expressa l'arribada, la rebuda, la transmissió del foc sagrat. Hi ha una gran emoció quan a l'espetec de les faies s'hi afegeix el repic de les campanes. La música fa silenci i deixa així que se senti el so ample de les campanes i la crepitació de les faies.

En les corredisses, la música ara va més ràpida, ara més lenta, per crear un ambient de joc. És un moment de pas, per anar a la plaça porxada.

En la rotllana, al voltant del foc, la música vol expressar l'escalfor acollidora del foc comú. La crida "Fia-Faia, Fia-Faia, nostre Senyor ha nascut a la palla" l'he transcrit en música, però n'he mantingut el caràcter de crida, amb el ritme parlat, recitat, respectant aquest crit tal com és, amb les entonacions suspensives i conclusives.

I, seguidament, el ball, que significa joia, alegria i renéixer en comunitat. Cants i ballades. Un any més. És la fi de la festa.

La música de la Fia-Faia es va estrenar la nit de Nadal de l'any 2002 a Bagà i Sant Julià de Cerdanyola.

Bibliografia

- Català Roca, P. i Isus, E. (2011). *Isil i les falles*. Barcelona: Rafael Dalmau.
- Farràs, F.; Fàbregas, X.; Isus, E. i Coll, J. (1987). *Aquesta nit encenem falles*. Tremp: Centre d'Estudis del Pallars.
- Pedrals, X. (2007). *Ancestral, màgica, única*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Pedrals, X. i Escobet, M. (2017). *Fia-Faia. La festa de falles nadalenca*. Bagà-Sant Julià de Cerdanyola: Farrell.
- Riart, O. i Jordà, S. (2016). *Les falles del Pirineu. L'Alta Ribagorça i el Pallars Sobirà*. Lleida: Pagès.
- Ricart, S. i Farré, X. (2012). *Foc al faro. La festa de les falles al Pirineu*. Taüll: AlpinArt.

Conferències

- Escola Folk del Pirineu <https://materialscolafolk.tradicionarius.cat/inici/les-festes-del-foc-al-pirineu/v%C3%ADdeos>

Partitures

- Pellejero, C. i Español, M.ª Dolores (1988). *Música d'Aran*. Conselh Comarcau dera Val d'Aran.

<https://unidisc.csuc.cat/index.php/s/R1MG7aUz8Dy2o0K>

Prensa

- Pedrals, X. “La Fia-Faia, una festa molt especial que cal mantenir viva”, *Regió 7*, monogràfic “Nadal 1993”, 24/12/1993, p. 4-10.
- Pedrals, X. “La Fia-Faia: autenticitat i futur”, *El Berguedà Setmanal*, suplement al diari *Regió 7*, 24/11/2001, p. 14.
- Pedrals, X. “Retorn a les arrels de la Fia-faia”, monogràfic Nadal, *Regió 7*, 22/12/2001, p. 50.
- Pedrals, X. “La Fia-Faia”, *El Berguedà Setmanal*, suplement al diari *Regió 7*, 20/12/2003, p. 13.

Música

- Músiques que sonen a la plaça de Les durant les festes del foc:

<https://unidisc.csuc.cat/index.php/s/O0psVhOUZ7Odsbn>

- Bramatopin. Sarabat d’Aran. CD (autoeditat, 2009) P5861. Folk.

<https://www.enderrock.cat/folksons/disc/3331/sarabat/aran>

Vídeos

- Candidatura UNESCO: <https://vimeo.com/118785561>
- Escola Folk del Pirineu: <https://materialscolafolk.tradicionarius.cat/inici/les-festes-del-foc-al-pirineu/v%C3%ADdeos>

- Falles de Boí: <https://www.youtube.com/watch?v=DThyUqiU9HU>
- Falles de la vall de Taüll: <https://www.youtube.com/watch?v=b-ixpJFnrS8>
- Falles de Barruera: <https://www.youtube.com/watch?v=yNr8lZ8amCo>
- Falles d'Erill la Vall: <https://www.youtube.com/watch?v=DThyUqiU9HU>
- Falles d'Isil-Dansàneu: <https://www.youtube.com/watch?v=UhWUmKsndEE>
- Falles d'Isil 1965-Ecomuseu: <https://www.youtube.com/watch?v=BSO6f9jeLws>
- Falles de Vilaller i Senet: <https://www.youtube.com/watch?v=3ZisoWlozWE>
- Vídeo particular de les falles de la Pobla: <https://vimeo.com/171200997>
- Falles d'Andorra: <https://www.youtube.com/watch?v=GhmiEWOXdLQ>
- Falles dels Pirineus: <https://www.youtube.com/watch?v=tOrUHWmFjZo>
- Falles de Montanui: <https://www.youtube.com/watch?v=ApiXlcszRqE>

- Falles de Bonansa: <https://www.youtube.com/watch?v=TceCR9pb2xA>
- Falles de Castanesa: <https://www.youtube.com/watch?v=TceCR9pb2xA>
- Proclamació UNESCO Durro-TV3 a la carta: <http://www.ccma.cat/tv3/alcanta/els-matins/les-falles-del-pirineu-patrimoni-de-la-unesco/video/5568713/>
- Celebració Alta Ribagorça 2016-RTVE a la carta: <http://www.rtve.es/alcanta/videos/informatiu/les-primeres-falles-del-pirineu-com-patrimoni-unesco/3638305/>
- Ball de bastons a Isil: <https://www.youtube.com/watch?v=VgJl6gzVKIQ>
- Lo ball pla a Isil: <https://www.youtube.com/watch?v=UWyFvtvV5M4>
- La marxa dels fallaires a Isil: <https://www.youtube.com/watch?v=aohnrO7ndjo>
- YouTube – Eth Ostau Comenges (occità): <https://www.youtube.com/channel/UCYUfHWSxU6jWNanSQbgRyww/videos>